

DVA UMETNIKA

(NASTAVAK SA 9. STRANE)
gledati, sveobuhvatno i pronicljivo ali bez poze. Kroz dva-tri naslućena elementa, trebalo je iskazati jedno silno unutrašnje bogatstvo zde lu uzbibane tečnosti nositi na dlani a da se ne prospine nijedna kap.

On zatim podvlači onu neobično važnu vezu između glumca i reditelja. Reditelj je sprovodnik, izvanredno važna arterija koja spaja piščevu zamisao i realizaciju glumca.

„Uspěch glumca je redovno uspeh reditelja — kaže Čerkasov. — Uspeh reditelja van uspeha glumca ne postoji, to je lažan uspeh. U čemu se on sastoji?“

Sa mnogo duha, Čerkasov razlaže čitavu teoriju o rediteljima koju oživljava anegdotama i na kraju iznosi svoju podelu „nedorasnih reditelja“ u tri grupe.

U prvoj su grupi oni koji previše mnogo pričaju u želji da blištaju svojom erudicijom, koji glumce uzbunjuju nagomilanošću svojih ideja i fraza i stvaraju kod njih nelagodnost i kompleks inferiornosti. Oni nikada jasno ne vide ono što žele i često menjuju svoje koncepcije nesvesni da to čine jer u brdima reči koje su izrekli teško da i sami pronalaze neki smisao.

Druga grupa reditelja diktatori koji bez pogovora natwarzaju svoja mišljenja i osećaju se lično pogodjeni ukoliko im se protivureči ma i sa najboljom namerom. Čerkasov nalazi da je reditelju neophodan autoritet ali on ga svojim vrednostima i rezultatima mora izvozavati.

U treću vrstu spada ona vrsta flegmatičnih reditelja veoma oportuno raspoloženih čija je linija najmanje otpora da se sa svakim i svacim složi. Samo neka sve ide bez svadje i neka ga niko ne mrzi.

Čerkasov misli da biti pisac znači — tražiti; biti glumac, praviti umetnik — tražiti i naći istovremeno. Veličina je pisca što traži da na neki način odgovori, glumac je podredjen tekstu koji nije njegov ali on kroz zavesu teksta može sugerirati odgovor, uputiti na njega. Nije mu se jednom dešavalo da pisac kaže: „Čerkasov, juče gledajući vas na probi, sinala mi je ideja: kraj drugog čina treba izmeniti“...

Njegov poziv mu se neki put čini kao Tiranin i kao Mefisto, poklanja mu mladost i Margarite ali isto tako može da ga slomi kao inkvizitorska ruka i stežuci svaki nerv oblije ga krvavom penjom.

Čerkasov priča o svojim putovanjima. Tu su gotovo sve evropske zemlje iz kojih ne nosi neki naročito izražati utisak, a zatim Indija i Kina koje su otkrivenje. Njegovi utisci su ogledalo živog i originalnog duha koji stvari hvata u fragmentima, u njihovoj punoći, u času kad se otkrivaju, dosežu vrhunac.

Miki

Čopavi Miki ulazi u krčmu i kaže:

— Zdravo.

Onda strese sa sebe kišu i sedne sam u čošak. Pera i Jole igraju opet domaća. Jole nema para i skida sa vrata maramu. Pijani željezničar i njegova žena se smeju. Pet drugih ljudi čeka tramvaj. Miki čuti i gleda u čiviluk ispod ogledala. Onda Krle vikne:

— Miki, dodji da nam nešto lažeš!

Ponekad mora da se priča. Naročito noću po pristaništu kada vetrano donosi u prozor kišu. Između šlepova se provlači voda i po kajitama ne može da se spava. Ljudi gase svetlo iznad svojih ležaja i hoće da zažmure, ali od nečega ne može. Od zidova, od dasaka. Od priča ljudi noćas ne mogu da spavaju. Samo se leži i broje tramvaji kako prolaze pored pristaništa. Posle mora da se ustane i da se ide po kiši.

Miki i još neki sede zajedno i piju. Mile priča sa dva ladjara o tuči. Onda Miki kaže:

— Zamisli ovo...

Pijani željezničar se posvadja saženom. Mile ide da gleda. Krle se osvrće. Miki dugo čuti pa opet:

— Noć ovako kao sad.

Ponekad mora da se priča, ali ne može ko zna zbog čega. Može da se kaže samo u sebi. Zbog priča ponekad ne može da se spava.

— I kiša isto ovako pada.

Miki čuti i kao da gleda u vrata. Ne mora uvek da se vidi ono u što se gleda. Trepće:

— Kasno, a ja idem kući. Tamo me čeka moja žena.

Na šlepnu se oseća miris katrana. Dugo ne može da se zažmuri i vuče se nečim oštrim po zidu.

— Čeka me.

Krle je ispio i počeo da lomi čačkalicu. Onda namiguje. Noću na šlepnu može dugo da se psuje. Dok se ne zaspí.

— Čeka me i plače. Ja uzimam svoju violinu i sviram.

Miki je ustao i pogledao u čiviluk pod ogledalom. Željezničar je osamario svoju ženu. Na nekom mostu čuo se tramvaj i ljudi su ustali i pošli. Mile je pričao nešto srećno o jednom kapetanu. Jole je prodao maramu.

— Njoi sviram.

Miki je izašao. Krle se samo nasmešio.

On govori o primitivnim vide, u svom najkarakterističnijem izgledu, Lawton ili Lorens Olivie; on poklanja jedan šarmantni osmeh Žerar Filipa, da zatim zablistava kao izvanredna kopija Valasa Biri. Zatim, gotovo bez prelaza, zavadio bi se u naslovnica, zamišljen i koketan, u stavu humanog i blagonačelnog Vitoria de Sike.

Digao se, neobično visok, pod malenim svodom. Mora da idealno izgleda kao Don Kihot. Videla sam ga kao Majakovskog, bio je zanosan i sasvim mlad.

Pre no što je izašao, privišao je devočki koja ga je izugla opsenjeno gledala i u stavu zaljubljenog harlekina, izdeklamovao s ubedljivom topolinom: „Dokle četa nad tim knjigama... Tražeći dragocenosti u njima, ne vidite one koje se rasipaju oko vas. Verujte mi da se mladost sa zakašnjenjem može doživljavati samo na pozornici.“

Poljubio je vrhove njenih prstiju, ozbiljno i lako nam se naklonio još jednom i pognuvši glavu izišao kroz mímikom, da skoro svaku vrata izgubljen u ogromnom kaputu koji ga je obavijao na neki način i pretstavlja, kao plasti.

Nada MARINKOVIĆ

Aleksandar KRON



A. OPREŠNIK

U GRADU

NEKIH

Vetrovitih noći

Mesec služavo kaplje nu ravnodušnost mračnog svoju svakidašnju priču, a svitanja. Znam da neću umreti jednih retkosrećućih, svakog trenutka možda uplakanih, prezrih, prebacujućih...

Balkoni setno pričaju o davnougasašenim serenadama i preživelim sladunjavim ljubavnim šaputanjima; a oči, dve upaljene bledočene kugle, gore i bole svaku moju misao do poslednjeg delića mene stvarnog i beslesnog. Možda i ne postoje, jer one tako lako prodire i tako bezbolno komadaju moje udove da poveruju u fizičko ništa i prestajem da budem... Više ne osećam sebe, ja sam paperjasti oblak, rasplinuto odlažim i senka je moja u nedoumici.

U olujnu jesenju svitanju, kad zmija se promeškolji u svojoj toploj jami, jedne prate i tišina jedna prodorna rije, a mrak, neproziran i težak, na dva mesta puderan dvema usijanim praznimama, ledi poslednje kapi moje nestvarne krvi u zamišljenim žilama. Oštice me više ne seku jer sam oblak, čutanja me više ne bole jer nisam i sebe se više ne bojam, neuhvatljiv sam.

Plavetna prašina diže se kroz krošnje i nestaje zajedno sa samnom. Otišla je nepovratno, ali ja ču se vratiti.

Vraćam se svake noći i ne tražim ništa, hladno i neumitno koračam i drumovim sa moja umorna stopala pozdravlju —

4

Jedan prozor i jedna rešetka skrivaju moja ponosna umiranja, jedne oči, crne i neumožljive, skrivaju sve što osećam; strah me hvata, a one hiruškom preciznošću i neosetljivošću prebiraju u meni svaku misao i svaki pokret; inkvizitorskom strogošću sude sve što sam bio i jesam i nemilosrdno komadaju sve što će biti.

5

Prazan mrak ključaoničce radoznao me gleda; u ruci nemoćno stežem hladan ključ. Ne smem da je otvorim jer znam šta skriva...

Veselin KRSTIĆ